

BILAGA I

Förteckning över GREVIOs synpunkter och förslag

I. Syfte, definitioner, jämställdhet och icke-diskriminering samt allmänna skyldigheter

A. Grundläggande rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering samt allmänna skyldigheter (artikel 4)

2. Intersektionell diskriminering

1. GREVIO uppmanar å det starkaste de svenska myndigheterna att vidta åtgärder för att se till att bestämmelserna i Istanbulkonventionen genomförs utan diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 4.3¹ (paragraf 17).

II. Integrerad politik och datainsamling

A. Omfattande och samordnad politik (artikel 7)

2. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att utarbeta metoder för myndighetssamverkan för att i enskilda ärenden om våld mot kvinnor säkerställa samordningen och samarbetet mellan alla berörda parter, särskilt lokala myndigheter (brottsbekämpande myndigheter, socialtjänst, arbetsförmedling), offentlig hälso- och sjukvård och specialiserade stödtjänster till våldsutsatta kvinnor. GREVIO uppmanar också de svenska myndigheterna att se till att de metoder som utarbetas för detta ändamål helt återspeglar specifika behov hos de kvinnor som är utsatta eller riskerar att utsättas för intersektionell diskriminering, särskilt kvinnor som tillhör minoritetsgrupper i Sverige, kvinnor med missbruk och/eller i prostitution, samt nyanlända och utrikesfödda kvinnor (paragraf 27).

B. Ekonomiska resurser (artikel 8)

3. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna på alla nivåer, särskilt på lokal nivå, att göra mer för att säkerställa en lättillgänglig och långsiktig finansiering som i tillräcklig utsträckning täcker alla relevanta driftskostnader för skyddade boenden för personer som har utsatts för våld i nära relationer och andra frivilliga kvinnoorganisationer som tillhandahåller specialiserade tjänster för våldsutsatta kvinnor. Syftet bör vara att se till att det finns tillgänglig finansiering för alla relevanta tjänster, inklusive psykologisk rådgivning för kvinnor och barn vid behov (paragraf 36).

C. Frivilligorganisationer och det civila samhället (artikel 9)

4. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att se till att de offentliga anslagen även fortsättningsvis används för att stärka de grundläggande principerna om jämställdhet mellan kvinnor och män, inklusive kvinnor med en komplexa multiproblem (paragraf 42).

¹ Dvs. kön, genus, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till en nationell minoritet, förmögenhet, börd, sexuell läggning, könsidentitet, ålder, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, civilstånd, status som migrant eller flykting eller ställning i övrigt

D. Samordningsorgan (artikel 10)

4. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att officiellt utse Jämställdhetsenheten inom Socialdepartementet till samordningsorgan i den mening som avses i artikel 10 i Istanbulkonventionen. GREVIO uppmanar också de svenska myndigheterna att ge enheten tydliga uppdrag, befogenheter och ansvarsområden och att informera alla berörda aktörer om detta (paragraf 45).

E. Datainsamling och forskning

1. Administrativ datainsamling

6. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att utarbeta datakategorier för olika typer av relation mellan förövaren och brottsoffret som de brottsbekämpande myndigheterna och domstolarna kan använda för att närmare dokumentera relationens art (paragraf 54).

7. GREVIO uppmanar å det starkaste de svenska myndigheterna att slutföra det pågående arbetet med att införa ärendehanteringssystem som skulle göra alla brott som rör våld mot kvinnor spårbara från anmälan till åtal, och även därefter, enligt kraven i konventionen. GREVIO uppmanar vidare myndigheterna att använda dessa uppgifter för att analysera andelen ärenden som inte leder till fällande dom och klarlägga orsakerna till detta, följa utvecklingen på området och använda resultatet för att formulera en evidensbaserad politik och/eller ändra lagstiftningen. Detta skulle befästa och ytterligare stärka de svenska myndigheternas väletablerade praxis att tillämpa ett välgrundat, evidensbaserat beslutsfattande (paragraf 55).

8. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att fortsätta det pågående arbetet med att säkerställa att primärvården rapporterar in uppgifter till det nationella patientregistret i syfte att dokumentera alla kontakter som tas med vården på grund av våld, uppdelade efter kön, ålder och förövarens relation till brottsoffret (paragraf 58).

9. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att införa ett system för datainsamling som skulle göra det möjligt att föra statistik över antalet asylansökningar som görs med anledning av förföljelse på grund av kön och utfallet av dessa (paragraf 60).

2. Befolkningsbaserade undersökningar

10. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att som utgångsparagraf för fortsatta politiska åtgärder regelbundet göra särskilda undersökningar av våld mot kvinnor och att utföra en befolkningsbaserad undersökning för att bedöma samiska kvinnors utsatthet för sexuellt våld och våld i nära relationer (paragraf 68).

3. Forskning

11. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att fortsätta att tillämpa den evidensbaserade ansatsen i sitt beslutsfattande för att komma till rätta med de luckor och brister i den befintliga politiken och de befintliga åtgärderna som konstaterats i samband med olika statliga utredningar (paragraf 73).

III.Förebyggande

A. Ökad medvetenhet (artikel 13)

12. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att se till att de brottsbekämpande myndigheterna med lämpliga åtgärder följer upp de insatser som görs för att öka medvetenheten. GREVIO uppmanar även de svenska myndigheterna att utarbeta riktade kampanjer för att uppmärksamma att barn tar skada av att bevittna våld i nära relationer och att alltid ta hänsyn till de särskilda behov och omständigheter som föreligger hos mer marginaliserade grupper av kvinnor, t.ex. kvinnor som tillhör nationella minoriteter (t.ex. samer och romer) och kvinnor med missbruk (artikel 80).

B. Utbildning (artikel 14)

13. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att granska centrala policydokument och policymaterial, inklusive utbildningsmaterial, för att se till att specifika former av våld mot kvinnor och flickor behandlas utan att stigmatisera och diskriminera de kvinnor och flickor som utsätts för det (paragraf 87).

C. Utbildning av yrkesgrupper (artikel 15)

14. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att för all socialtjänstpersonal införa systematisk och obligatorisk grundläggande utbildning och fortbildning om alla former av våld som omfattas av Istanbulkonventionen (paragraf 92).

15. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att se till att personal inom domstolar och brottsbekämpande myndigheter genomgår en systematisk och obligatorisk grundläggande utbildning och fortbildning om alla former av våld som omfattas av Istanbulkonventionen (paragraf 96).

D. Förebyggande ingripanden och behandlingsprogram (artikel 16)

1. Program för våldsutövare

16. GREVIO välkomnar att de svenska myndigheterna lägger stor vikt vid att förebygga återfall genom att arbeta med förövare av våld i nära relationer. GREVIO noterar dock att det finns ett behov av att säkerställa mer standardiserade metoder och uppmanar starkt de svenska myndigheterna på alla nivåer, inklusive på lokal nivå, att i nära samarbete med specialiserade stödtjänster för brottsoffer i enlighet med artikel 16.3 i Istanbulkonventionen arbeta med att införa enhetliga normer, där stöd till brottsoffren samt deras säkerhet och mänskliga rättigheter kommer i första hand (paragraf 103).

E. Den privata sektorns och mediernas deltagande (artikel 17)

17. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att tillsammans med medierna verka för att ta fram normer för självreglering för att säkerställa att kvinnor inte framställs på ett stereotyp och sexistiskt sätt, samt övervaka deras tillämpning. GREVIO uppmanar också de svenska myndigheterna att fortsätta den dialog med aktörer i den privata sektorn, sektorn för informations- och kommunikationsteknik och medierna som inleddes med anledning av *#MeToo-kampanjen* i syfte att förhindra och bekämpa våld mot kvinnor i arbetslivet, särskilt sexuella trakasserier av kvinnor (paragraf 111).

IV. Skydd och stöd

A. Allmänna skyldigheter (artikel 18)

18. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att fortsätta sitt arbete med att inrätta institutionella strukturer för samordning och samarbete mellan olika statliga och icke-statliga organ och tjänsteleverantörer för att säkerställa lämpliga former av myndighetssamverkan. GREVIO vill särskilt se att icke-statliga organisationers specialiserade stödtjänster till kvinnor integreras i formella samarbetsstrukturer (paragraf 116).

C. Allmänna stödtjänster (artikel 20)

19. GREVIO uppmanar å det starkaste de svenska myndigheterna att i ärenden som rör någon form av våld mot kvinnor göra mer för att förbättra och formalisera samarbetsstrukturerna inom och mellan lokala myndigheter, statliga myndigheter och specialiserade stödtjänster för kvinnor (paragraf 125).

20. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att se till att det inom lokala myndigheter inklusive socialtjänst, samt regionala myndigheter, finns en större medvetenhet om och kulturell lyhördhet för den speciella situation som kvinnor som tillhör nationella minoriteter i Sverige och som har blivit utsatta för könsrelaterat våld befinner sig i. Syftet med denna ökade medvetenhet måste vara att kunna ge särskilt samiska och romska kvinnor i Sverige lämpligt stöd som är anpassat efter deras kulturella och traditionella särdrag (paragraf 129).

21. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att vidta åtgärder för att komma till rätta med de negativa attityder och stereotyper som förhindrar att personer som har utsatts för någon form av våld får lämpligt skydd och stöd, oavsett egenskaper och bakgrund (paragraf 132).

D. Specialiserade stödtjänster (artikel 22)

22. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att vidta åtgärder för att kunna tillhandahålla specialiserade stödtjänster med en genusteoretisk ansats och fokus på att åstadkomma förändring, inklusive mer långsiktig psykologisk rådgivning och traumavård över hela landet (paragraf 137).

E. Skyddat boende (artikel 23)

23. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att arbeta vidare med att höja kvaliteten och öka kapaciteten på skyddade boenden för personer som utsatts för våld i nära relationer, vilket inkluderar att se till att våldsutsatta kvinnor och deras barn har tillgång till en bostad till en överkomlig kostnad (paragraf 141).

G. Hjälptill personer som har utsatts för sexuellt våld (artikel 25)

24. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att för att uppfylla samtliga krav i artikel 25 i konventionen se till att alla personer som har utsatts för sexuellt våld kan få lämplig rådgivning. GREVIO uppmanar vidare de svenska myndigheterna att ändra *Kvinnofridslinjens* registreringssystem så att det går att identifiera alla de former av våld som omfattas av Istanbulkonventionen (paragraf 145).

H. Skydd och hjälp för barnvittnen (artikel 26)

25. GREVIO ser med oro på situationen för barn som följer med sin moder till ett skyddat boende för personer som utsatts för våld i nära relationer, men är medvetet om att arbetet pågår med förslag till åtgärder. GREVIO uppmanar å det starkaste de svenska myndigheterna att snabbt genomföra utredningens förslag om ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende för att se till att barn som bor med sin mamma på ett skyddat boende kan få det stöd och den rådgivning som de behöver, bland annat för posttraumatiskt stressyndrom, och kan fortsätta att gå i skolan (paragraf 149).

V. Materiell rätt

A. Civilrätt

1. Civilrättsliga medel mot staten – säkerställandet av tillbörlig aktsamhet (artikel 29)

26. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att med alla till buds stående medel se till att kvinnor som har utsatts för någon form av våld mot kvinnor känner till vilka möjligheter de har och ges praktiska förutsättningar att begära prövning och omprövning av beslut vid fel och försummelse från statliga aktörers sida (paragraf 156).

2. Ersättning (artikel 30)

27. GREVIO välkomnar de svenska myndigheterna att samla in uppgifter om antalet ärenden om våld mot kvinnor där förövarna har ålagts att betala ersättning till brottsoffret (paragraf 162).

3. Vårdnad och umgängesrätt (artikel 31)

28. GREVIO välkomnar de åtgärder som nyligen vidtagits för att säkerställa att socialtjänsten och domstolarna gör välgrundade riskbedömningar när de fattar beslut om kontakter med barn i ärenden om våld i nära relationer. GREVIO ser trots det med oro på att inte alla aktörer är fullt medvetna om hur de beslut som fattas i frågor om vårdnad av barn, barns boende och barns umgängesrätt negativt kan påverka misshandlade kvinnors och deras barns säkerhet och skydd. GREVIO uppmanar därför å det starkaste de svenska myndigheterna att se till att socialtjänstens och domstolarnas familjerättsenheter vidtar alla lämpliga åtgärder för att se till att de i beslut som rör vårdnad av barn inte äventyrar de misshandlade kvinnornas och deras barns säkerhet. Här betonar GREVIO att domare som handlägger familjerättsmål behöver få ändamålsenligare utbildning och stöd (paragraf 171).

B. Straffrätt

1. Våld i nära relationer

29. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att säkerställa en effektiv tillämpning av alla brott där den ena parten i en nära relation utövar psykiskt våld mot den andra parten, bland annat genom att satsa mer på utbildning av brottsbekämpande myndigheter och anslå mer mänskliga och ekonomiska resurser till dessa (paragraf 178).

3. Sexuellt våld och våldtäkt (artikel 36)

30. GREVIO välkomnar de svenska myndigheterna att införa lagstiftning som straffbelägger de uppsåtliga gärningarna i artikel 36.1 c i Istanbulkonventionen som för närvarande inte omfattas av den svenska Brottsbalken (paragraf 184).

4. Tvångsäktenskap (artikel 37)

31. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att fortsätta sitt arbete med att försöka komma till rätta med den motstridighet i fråga om rättigheter, skyldigheter och åtgärder som

föreligger när gifta barn anländer som asylsökande, i syfte att förhindra kränkningar av de mänskliga rättigheterna, t.ex. våld i nära relationer och skadlig praxis såsom tidig eller oönskad graviditet (paragraf 190).

5. Försvårande omständigheter (artikel 46)

32. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att domstolarna i praktiken effektivt tillämpar alla de försvårande omständigheter som anges i artikel 46 i Istanbulkonventionen (paragraf 195).

VI. Utredning, lagföring, processrätt och skyddsåtgärder

A. Omedelbara insatser, förebyggande och skydd (artikel 50)

1. Anmälan till brottsbekämpande myndigheter och deras utredningar

33. GREVIO uppmanar å det starkaste de svenska myndigheterna, särskilt de brottsbekämpande myndigheterna, att kraftigt utöka sin utredningskapacitet för att minska eftersläpningen av ärenden som rör våld i nära relationer och våldtäkt, och att vidta omedelbara åtgärder för att säkerställa att brottsbekämpande myndigheter agerar skyndsamt och på lämpligt sätt i alla ärenden som rör våld mot kvinnor, i enlighet med kraven i artikel 50.1 i Istanbulkonventionen (paragraf 204).

2. Åklagarmyndighetens roll och antalet fällande domar

34. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att, i syfte att säkerställa att fler förövare fälls, snabbt identifiera och komma till rätta med de faktorer som bidrar till att våldtäkt och andra former av våld mot kvinnor ofta inte leder till fällande dom (paragraf 213).

B. Riskbedömning och riskhantering (artikel 51)

35. GREVIO uppmanar starkt de svenska myndigheterna att i syfte att säkerställa en effektiv risk- och säkerhetshantering säkerställa att lokala myndigheter och socialtjänst i möjligaste mån använder standardiserade, evidensbaserade riskbedömningsverktyg för att bedöma och hantera den individuella risk som föreligger för en person som har utsatts för våld i nära relationer. GREVIO uppmanar också myndigheterna att säkerställa att detta sker i samarbete med alla berörda myndigheter för att säkerställa ett effektivt skydd som tillhandahålls av ett nätverk av yrkesgrupper från flera olika myndigheter. Här välkomnar GREVIO det initiativ som nyligen tagits för att ge kommuner och landsting/regioner metodstöd för att kunna göra systematiska riskbedömningar i ärenden som rör våld mot kvinnor och våld i nära relationer (paragraf 217)¹¹⁰.

C. Akuta förbudsåtgärder och besöksförbud (artiklarna 52 och 53)

36. GREVIO uppmanar å det starkaste de svenska myndigheterna att se över sitt system medkontaktförbud och ge den behöriga myndigheten befogenhet att i situationer av överhängande fara och som en akut skyddsåtgärd avlägsna den som utövar våld i nära relation från den gemensamma bostaden som personen delar med brottsoffret och låta detta fortsätta att gälla under lämplig tid för att brottsoffret ska känna sig trygg och för att kunna vidta andra åtgärder för att säkerställa säkerheten. Vidare uppmanar GREVIO de svenska myndigheterna starkt att upphöra med den tillämpning som möjliggör undantag från förbud mot kontakt (paragraf 229).

¹¹⁰ Regeringsbeslut S2018/03516/JÄM.

D. Stöd till brottsoffer under rättsliga förfaranden (artikel 55.2)

37. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att arbeta vidare med att säkerställa att alla som har utsatts för våldsbrott och sexuellt våld i ett tidigt skede av utredningen får stöd av ett målsägandebiträde (paragraf 233).

E. Rättshjälp (artikel 57)

38. GREVIO rekommenderar de svenska myndigheterna att vidta åtgärder för att säkerställa en kostnadsfri rättshjälp av tillräcklig kvalitet på alla områden som omfattas av Istanbulkonventionen (paragraf 236).

VII. Migration och asyl

A. Migration (artikel 59)

39. GREVIO rekommenderar Migrationsverket att fortsätta att ta hänsyn till de särskilda umbäranden som en indragning av uppehållstillståndet kan innebära för utländska kvinnor som misshandlats av sin partner eller äkta man som även är anknytningsperson. GREVIO välkomnar Sverige att utvärdera kraven på att relationen måste ha tagit slut "främst" på grund av våld och att våldet måste vara "allvarligt" och eller "upprepat", eftersom detta riskerar att göra det möjligt för förövaren att kontrollera kvinnan och minskar sannolikheten för att hon lämnar en våldsam relation på grund av risken att utvisas. Slutligen uppmanar GREVIO å det starkaste de svenska myndigheterna att upphäva alla undantag i lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige som begränsar kvinnors rätt att få uppehållstillstånd i enlighet med 5 kap. 3 § utlänningslagen (paragraf 245).

B. Könsrelaterade asylansökningar (artikel 60)

1. Mottagande och boende

40. GREVIO välkomnar de svenska myndigheterna att verka för att normalisera asylsökandes boende och se till att alla kvinnor och flickor erbjuds ett lämpligt och säkert boende, helst på en mottagningsanläggning med separata bostäder, inklusive hygienutrymmen, för ensamstående kvinnor. Vidare uppmanar GREVIO de svenska myndigheterna att se till att alla asylsökande kvinnor, oavsett om de bor på en mottagningsanläggning eller i ett privat boende, får information om vilka specialiserade stödtjänster som de har tillgång till i Sverige (paragraf 253).

2. Kön som asylskäl

41. I syfte att främja genusperspektivet i asylförfarandet rekommenderar GREVIO de svenska myndigheterna att se till att asylsökande kvinnor förstår den information som ges om asylförfarandet och att de är införstådda med och inser vikten av genusperspektivet och kvinnors rättigheter i förfarandet, samt se till att deras juridiska ombud håller tillräcklig kvalitet (paragraf 262).